

„A bizonyítvány mindig a miénk”

— Arra kérem, hogy most ne beszéljünk számokról! Ne soroljuk fel Csongrád megye gazdasági eredményeit, részeseését az ország szénhidrogén- vagy hőtermeléséből és bármilyen érdekes is az út az ópusztaszeri második honfoglalástól a mezőgazdasági nagyüzemek kialakításáig — ne járjuk újra! Tekintsük ezt a 4262 négyzetkilométernyi földdarabot a maga teljes nagyságában otthonunknak! A házakban bekapcsolva a rádió, televízió, az újságokban találkozunk a reform kifejezéssel és egyre gyakrabban a gazdasági-társadalmi kibontakozás programjával. Kérem tehát Szabó Sándort, a Csongrád megyei pártbizottság első titkárát, hogy arról beszéljünk, amiről ma másutt is a legtöbb szó esik, az MSZMP KB július 2-i állásfoglalásáról. Hogyan bontakozik ki, kiket és miként érint a program Csongrád megyében?

— Kezdjük a kérdés első részével: hol tart 1987 augusztusában Csongrád megye? Mint pártmunkás, országgyűlési képviselő mondhatom: gazdaságilag, ideológiailag nem maradtunk le senki mögött. Legalábbis nem érezhetők, szóvá tehetően. Megyénknek az elmúlt 10-12 esztendőben tapasztalt gazdasági nehézségeket sem kellett átélnie a maga teljes mélységében, hiszen nem kellett szénbányákat bezárunk, majd újra megnyitunk, nem kellett kohászati termékeinknek piacot keresnünk, mentesültünk a munkaerő-átcsoportosítás szociális-társadalmi feszültségeitől. Az ellenzék fel-felbukkanó kisebb csoportjai a perifériára szorultak, így igazából csupán az öngyilkosság és a válás magas arányszáma miatt restellkedhettünk. Ugyanakkor a könnyűipar fejlődési-növekedési lázgörbéjét a Hódiköt is rajzolta; a mezőgazdaság és az élelmiszeripar nagyüzemei megéreztek a cserearanyomlást és az építőipar betonkeménynek hirdett falain is feltűntek a repedések a minőségi követelmények nagyítója alatt. Mégis úgy érzem, hogy a megyében élő embereknek csak egy kis része tudta nagy erőfeszítéssel, növekvő munkamennyiséggel megőrizni korábbi életszínvonalát, míg a nyugdíjasok igen népes táborának, valamint a nagycsaládoknak egyértelműen csökkent az életszínvonal. Annak ellenére, hogy a kedvező földrajzi adottság és az adottsághoz való alkalmazkodás sokat segített rajtuk. Tudták, mit sem érne a bőséges napfény, a termálenergia, ha nem foglalkoznának korai zöldségtermesztéssel, ha nem hagynák nemzedékről nemzedékre a növénytermesztés, az állattenyésztés mesterségét. Nincs pontos statisztikai adat az ország többi tájáról, de alig hiszem, hogy a lakosság számárnyát tekintve másutt sokkal többen fáradoznának a hobbitelken, a kiskertekben, mint Csongrád megyében.

— Hasonló példákat mondhatok én is. Az algyői és a kisebb szénhidrogénmezők okos művelésének köszönhetően a vezeték gáz lassan a megye legkisebb településeire is eljut. Aztán a városok: Csongrád, Váshely, Makó, Szentés városközpontja alapvetően megújult. Ráadásul az otthon teremtők szorgalma a kisebb településeken is tetten érhető. Ugyanakkor a megyei pártbizottsági ülések határozatai, állásfoglalásai következetes erellyel sürgették a gazdaság korszerűsítését, a tudomány eredményeinek gyakorlati alkalmazását, a kezdeményezőkétség bátorítását, azaz, csupa olyan dolgot, ami az MSZMP KB jú-

lius 2-i állásfoglalásában oly nagy hangsúllyal megfogalmazódott.

— A természet csaloika barát. Óv, támogat, ám akit a bajban cserben hagy, az legtöbbször magára marad. Korábban nemzedékről nemzedékre öröklődött szakmai fogásokról beszéltem. De nemcsak a mesterség, a szemlélet is tovább élt. Az, hogy elég vetni, gyomlálni, permetezni, a többit aratásig elintézi a kellemes klíma. Gazdasági, állami, politikai vezetők nőttek fel abban a hiszemben, hogy ha a mezőgazdaság eredményei jól alakulnak, akkor a megyét már nem érheti szemrehányás. Micsoda munka volt elhitetni, hogy a kukoricájáról, majolikájáról ismert Hódmezővásárhely képes korszerű mezőgazdasági gépeket, elektronikus mérleget gyártani, hogy a Gabonatermesztési Kutatóintézet búzafajtái ellenállóbbak, nagyobb kalászuak az ősök által meghonosítottaknál, hogy ahol matematikusokat képeznek, ott szükség van a számítástechnikára épülő munkahelyekre. Mit látott a megyei pártbizottság? Nem többit és nem kevesebbet annál, hogy a világ vagy inkább az ország elszalad mellettünk, ha továbbra is a régi sémákban, a régi keretek között gondolkodunk. Valamit tehát elkezdtünk, s reméltük, hogy az újdonság anyagiakban, szellemiekben egyaránt kamatozni fog. Az ipari vezetőkkel elfogadtattuk, hogy a teljesítmény és a minőség korábban egyenrangú követelménypárosából az utóbbi élvez elsőbbséget. A mezőgazdaság szekere elé, ahol lehetett, befogtuk a tudomány lovát. A biotechnikai kutatási eredményeit, a genetikai előnyök húzóerejét nem kihasztnánk, még a hanyagságnál is nagyobb vétek lett volna.

— Önkenyesen emelnék ki néhány gyakran előforduló szót az elmúlt fél évtized megyei párt-dokumentumaiból: szerkezetváltás, megújulás, piaci orientáció. Mi valósult meg e követelményekből?

— A megye gazdaságának összességét nézve csak résziskerekről beszélhetünk. Az új kezdeményezések csirái sok helyen megvoltak, aztán külső vagy belső okok miatt elsorvadtak. Olykor a merev vállalati szabályozórendszer parancsolt megálljt a legjobb szándéknak. Víták, el-

BESZÉLGETÉS SZABÓ SÁNDORRAL, A CSONGRÁD MEGYEI PÁRTBIZOTTSÁG ELSŐ TITKÁRÁVAL A GAZDASÁGI-TÁRSADALMI KIBONTAKOZÁS PROGRAMJÁRÓL

lentmondások nyilvánvalóan továbbra is lesznek, de a júliusi KB-állásfoglalás ezután pajzs-ként védheti az újért harcba indulókat. A vállalatok, az intézmények fokozatosan többit költhetnek innovációra, új kezdeményezések anyagi ösztönzésére — természetesen csak akkor, ha biztosan tudják, hogy a jelen elgurulni tűnő forintjai jövőre többedmagukkal térnek vissza. A Metripod továbbra is egyik leggazdaságosabb beruházásának tekintheti műszaki-értelmiségi apparátusának fenntartását. A szentesi baromfifeldolgozó sem fizethet rá igényesebb piackutató munkájára és a Magyar Kenderipari Tröszt sem bánhatja, hogy régi termékeit korszerűbb, alapanyagokból készülőkkel váltotta fel. Még a nehézkes, az elmúlt évek súlyos terhét cipelő Délép is megmozdult: napjainkban egyedi tervezésű lakások építésével próbálja megrendelői bizalmát visszaszerezni. A szövetkezetek exportlistáján vegyi készítmények, díszművek, építőanyagok érzékeltek a fejlődést. A termelőszövetkezetek egyre inkább hasznosítják a termálenergiát, a számítástechnikát. A Mihályteleki Új Élet Tsz üvegházainak páratartalmát, világítását és szellőzését számítógépes program szabályozza.

Az idézett példák nem jelentenek teljes vertikumot, csupán egy folyamat illusztrálását. A megyei káderpolitika is az újdonságra fogékony szakemberek felkutatását, feladathoz juttatását tekinti fő céljának. Az idei év elején a Délép Vállalat, a Zöldért, a Szegedi Szabadtéri Játékok Igazgatósága élére került új vezető pályázat útján. Mindhárom elképzelésük sokszínűségével, az idejétmúlt formák elutasításával szerezték meg a bíráló bizalmát. De lehetne példákat hozni a szövetkezeti életből is.

— Nem szeretnék minden jobban hibát keresni, de mindketten tudjuk, hogy a felsorolt példák nem általánosan jellemzőek. Hiányuk vagy ritka előfordulásuk ösztönözte korábban is a megyei pártbizottság vezetését a mindenkor indokolt és szükséges megújulás követelményének hangsúlyozására. A kép tehát úgy lenne teljes, ha a megyei tükör a másik, a nagyobbik oldalból is felvilágítana egy darabkát.

— Félek ismételni a korábbi politikai testületi döntéseket a közös rosszról, az arcnélküliségről. A Hódikötnél ez a termékek minőségében, fazonjában, a vállalati profil kialakulatlanosságában jelentkezett. A Délépnél a vállalkozói szellem korábban csupán a terjeszkedést jelentette. A téeszkek többsége csakis az esetleges árkiesés pótlására folytatott ipari tevékenységet, míg az ipari szövetkezetek arra törekedtek, hogy minél szűkebb termékcsaládból gyártsanak minél nagyobb mennyiséget. Ráadásul a vitathatatlan jó szándék olykor kapkodásba, a fejlődési fokozatok figyelmen kívül hagyhatóságába ment át. Mert például tagadhatatlan, hogy a Hódgép a sárkányrepülő- vagy a személyautógyártásban úttörő szerepet vállalt föl, ám igazi profiljában, mondjuk a hagymaszedő gépek korszerűsítésében is akad még tennivalója.

— A gazdasági-társadalmi kibontakozás programja nyilvánvalóan csak keret lehet. Élettel, tartalommal mindenütt a megyei, a városi, a vállalati stb. vezetésnek kell megtennie. Hogyan képzelhető el e korántsem könnyű munka Csongrád megyében?

— A megyei pártbizottság tagjaiból, valamint a gazdaság, a tudomány és az ideológia szakértőiből munkabizottság alakult a helyi feladatok megfogalmazására. A gyakorlati munka azonban már ennél korábban, még az elmúlt évi novemberi KB-határozatra alapozva megkezdődött. A három dél-alföldi (Bács-Kiskun, Békés és Csongrád) megye politikai és állami vezetőinek találkozásán már szóba került több iparág kooperációja. Felesleges nyersanyagok átadása, közös beruházások megvalósítása, a regionális szemlélet erősítése a feladat és ennek megoldása a baromfifeldolgozó, a konzervgyárak, a húsipari vállalatok stb. dolga. Ugyanígy szeretnénk az elméleti biológia eredményeit „délalföldiesíteni”. Az 1987 tavaszán alakult Innovációs Park egyetemi kutatóhelyeket, gazdálkodó szervezetek, főhatóságokat tömörít. A JATE gesztorságában működő gazdasági társulás a biotechnológiai és mikrobiológiai kutatási eredmények hasznosítását tekinti fő céljának. Gondolom, a kis kapacitású gyógyszergyártás éppúgy megteremthető a régióban, mint egy fer-

mentációs bázis a hulladékok hasznosítására. Aztán itt van egyik régi vesszőparipám, a mezőgazdasági termelés és feldolgozás kétarcúsága, a közös feladatok fel nem, vagy félreismerése. A piaci viszonyok eddig sem kedveztek az egymásra mutogatásnak, de ezután biztosan vesztővé válik a másik hibájára vadászó. A gazdasági kibontakozás programja szinte sugallja a mindkét félnek kifizetődő megoldásokat. Erős a konzervgyár — ki akadályozza meg, hogy financiálisan is magához kösse, felvásárolja, bekebelezze (nevezzük, hogy akarjuk) a környékén gyengén gazdálkodó téeszkeket? Ugyanez fordítva is elképzelhető. Az erős mezőgazdasági nagyüzemek forintjaikkal igenis kihúzóhatják a bajból a gyengélkedő feldolgozókat, hogy új, vagy rész tulajdonosként maguk határozzák meg a tartósítás gyártási utemét.

— Legyünk tehát öntevékenyek, ötletesek, és ha a szükség úgy hozza, vállaljuk döntéseink következményeit? Minderre az agitáción túl a keresetszabályozási kötöttségek csökkentését igénylő KB-állásfoglalás is ösztönöz. Mégis úgy érzem, hogy a közvélemény inkább a dokumentum másik passzusára, a személyi jövedelemadóval foglalkozó részre figyelt fel...

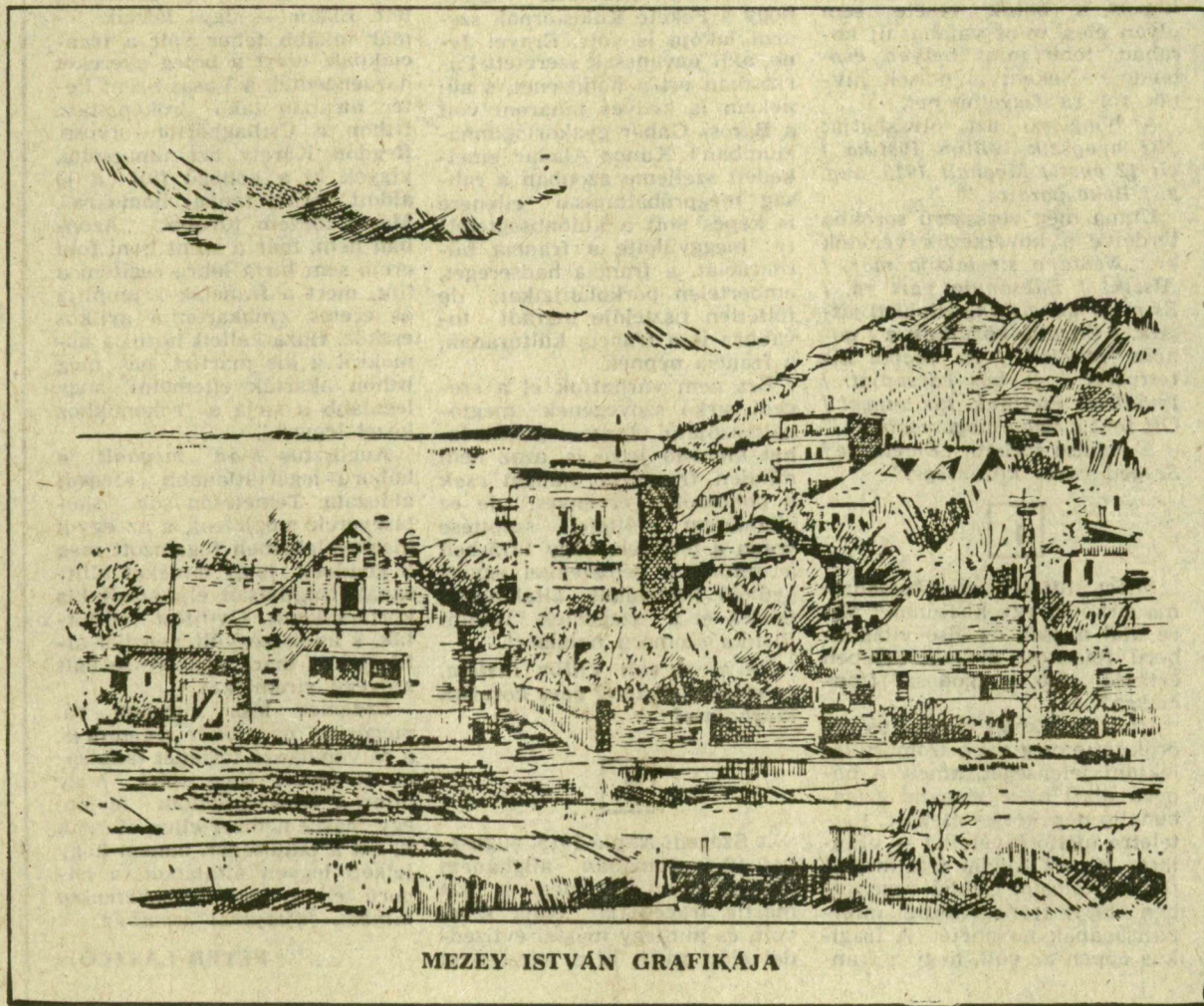
— Pedig a kettő együtt jelenti a jövőnkét. Most ostromozhatnánk magunkat, számba vehetnénk, ki, mit rontott el az elmúlt évtizedekben, ám önmarcangolással aligha jutnánk előbbre. Az államháztartás egyensúlyának megteremtéséért kell, hogy jobban nyiljon a fizetéseket tartalmazó és az adókat befogadó zsák szája. A mértékét közgazdászok magyarázzák, ezért én inkább az állami pénzüsszegekkel törődnek jobban. Jó lenne, ha ezen túl a települések lakói mindig pontosan tudnák, hány forinttal gazdálkodik a tanácsuk és az eddigieknél gyakrabban hallatnák hangjukukat a költségvetések előkészítésekor. Ugyanúgy szeretném, ha a vállalati vagy az intézményi vezetők kiválasztásánál, a döntések meghozatala előtt hallatnák szavukat a dolgozók, a beosztottak. A pályázati rendszer térhódítása, az esetleges jelöltek felsorakozása, a szakmai és az emberi képességek megmérése ugyancsak lendíthetne a gazdasági-társadalmi kibontakozás programján. Ehhez kapcsolódik a nyilvánosság vállalása is. A múltban a testületi, a szervezeti határozatok mögött gyakran rejte maradt az ember. A jövőben az úgynevezett felelősöknek az írott, vagy a hangos sajtóban gyakrabban kell magyarázni döntéseiket, vagy érvelni döntéseik elfogadásáért.

— Mindez rokonszenves törekvés. Csakhogy manapság egyre hálátlanabb feladat a tömegekkel szembenézni. Elhibázott fejlesztések, rosszul fiadzó külföldi kölcsönök, gyakori áremelések miatt néha mások bizonyítványát is magyarázni kell a politikat vagy állami tisztségviselőknak.

— Azt hiszem, a bizonyítvány mindig a miénk. Ha jó osztályzatot kaptunk, a gyes, a gyed bevezetéséért, a külföldi turisták egy része által irigylet árúkinálatért, a vállalkozói szellem térhódításáért, itt megyénkben a Somogyi Könyvtárért, a második szegedi vagy a szentes-csongrádi Tisza-hídtól, akkor azt is el kell ismernünk, hogy ma nem tudunk minden kérdésre jeles feleletet adni. Jelenlegi helyzetünket egy magasugró készülődéséhez tudnám hasonlítani. Összpontosít, erőfő gyűjt, s hogy a lécut ideális távolságból közelítse meg, hátrafelé lépked.

— A mihamarabbi nekifutásban és a sikert hozó elrugaszkodásban reménykedve köszönöm a beszélgetést.

HORVÁTH KÁLMÁN

MEZEY ISTVÁN GRAFIKÁJA